

Zaaknummer: 4891
Van: College B&W
Aan: Raadscommissie Bestuur
Naam steller: M. Moulijn

Portefeuillehouder: D.G. de Vries

Telefoonnummer: 06 2976 9097

B&W vergadering: 1-9-2026
Commissie: 22-9-2026

Onderwerp: Consultatie: concept Participatiebeleid 2027-2031 en bijbehorende verordening

Consultatiepunten

Het college heeft een concept Participatiebeleid 2027-2031 en een concept Verordening burgerinitiatief, inwoners- en overheidsparticipatie opgesteld. De documenten zijn gebaseerd op nieuwe wetgeving, de evaluatie van het participatiebeleid 2022-2025 en de VNG-modelverordening. Met deze consultatie wordt de raad gevraagd richting te geven aan de belangrijkste beleidsmatige keuzes voordat de definitieve voorstellen worden opgesteld. Hiermee geeft het college tevens invulling aan de wens van de gemeenteraad om in een vroeg stadium betrokken te worden bij de totstandkoming van dit beleidskader en de verordening. Een overzicht van de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het Participatiebeleid 2022 is opgenomen in de bijlage. Het college legt de raad de volgende consultatiepunten voor:

Thema 1. Passende participatie

Participatie wordt bewust en passend ingezet. Dit betekent dat participatie wordt ingezet wanneer dit wettelijk verplicht is of aantoonbare meerwaarde heeft. De participatiemeter vervalt en wordt vervangen door een afwegingskader, zodat per opgave kan worden bepaald welke vorm en omvang van participatie passend is.

Consultatievragen

- 1a. Kunt u zich vinden in deze keuze voor passende participatie?
- 1b. Leiden de voorgestelde wijzigingen volgens u tot een voldoende werkbaar, duidelijk en eenvoudiger participatiebeleid en verordening? Zo nee, welke vereenvoudigingen of verbeteringen ziet u nog?

Thema 2. Rol van de gemeenteraad

In het concept Participatiebeleid en de conceptverordening is de rol van de gemeenteraad verduidelijkt. Daarnaast wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen beleidskaders (raad), juridische regels (verordening) en uitvoering (college).

Consultatievragen

- 2a. Welke aandachtspunten ziet u bij de voorgestelde rolverdeling tussen raad en college en bij de gekozen scheiding tussen beleid, verordening en uitvoering?
- 2b. Geeft deze uitwerking u als gemeenteraad voldoende mogelijkheden om uw kaderstellende en controlerende rol in te vullen?

Thema 3. Verwachtingsmanagement en terugkoppeling

Uit de evaluatie blijkt dat deelnemers behoefte hebben aan duidelijkheid over hun invloed, hun rol en wat er met hun inbreng gebeurt. Daarom bevat het nieuwe beleid extra aandacht voor participatieplannen, participatieniveaus, verwachtingsmanagement en terugkoppeling.

Consultatievragen

- 3a. Vindt u dat verwachtingsmanagement, communicatie en terugkoppeling voldoende zijn verankerd in het voorgestelde beleid en de verordening?
- 3b. Welke aandachtspunten wilt u het college meegeven om inwoners vooraf en achteraf beter te informeren over participatieprocessen?

Thema 4. Inwonersinitiatieven en uitdaagrecht

Het nieuwe beleid en de verordening versterken de positie van inwonersinitiatieven en het uitdaagrecht. Deze keuze is naast wettelijke verplichtingen, mede gebaseerd op de evaluatie van het participatiebeleid en de positieve resultaten van de pilot inwonersinitiatieven.

Consultatievragen

- 4a. Kunt u zich vinden in deze koers voor inwonersinitiatieven en het uitdaagrecht?
- 4b. Zijn de rol van de gemeente, de positie van initiatiefnemers en de momenten waarop inwoners invloed kunnen uitoefenen of kunnen deelnemen aan inwonersinitiatieven naar uw mening voldoende duidelijk uitgewerkt? Welke aandachtspunten wilt u het college meegeven voor de verdere ontwikkeling hiervan?

Thema 5. Leren, evalueren en verantwoorden

In het Participatiebeleid 2022 was voorzien in een halfjaarlijkse evaluatie. Uit de evaluaties blijkt dat deze frequentie onvoldoende aansluit bij de praktijk. Daarom wordt voorgesteld het participatiebeleid en de verordening eenmaal per bestuursperiode integraal te evalueren. Daarnaast vindt jaarlijks verantwoording plaats via de begroting en jaarrekening en wordt eens per drie jaar een ontwikkelagenda participatie opgesteld.

Consultatievragen

- 5a. Kunt u zich vinden in deze aangepaste cyclus van evalueren, monitoren en verantwoorden?
- 5b. Biedt deze combinatie van jaarlijkse rapportage, ontwikkelagenda en evaluatie per bestuursperiode volgens u voldoende inzicht in de uitvoering van het participatiebeleid?
- 5c. Welke aandachtspunten wilt u het college hierbij meegeven?

6. Participatieplicht bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (BOPA)

De huidige lijst met gevallen waarvoor een participatieplicht geldt blijft in het conceptbeleid ongewijzigd. Uit de evaluatie blijkt op dit moment onvoldoende aanleiding om deze lijst inhoudelijk aan te passen. Vanuit de Omgevingsdienst De Vallei bestaat wel de wens om op termijn te onderzoeken of harmonisatie met andere gemeenten mogelijk is.

Consultatievraag

- 6a. Welke aandachtspunten wilt u het college meegeven ten aanzien van de huidige participatieplicht en een eventuele toekomstige evaluatie daarvan?

1. Inleiding

In 2022 heeft de gemeenteraad het Participatiebeleid vastgesteld. De afgelopen jaren heeft de gemeente ervaring opgedaan met participatie bij beleid, projecten en initiatieven. Het Participatiebeleid is geëvalueerd en ook zijn er nieuwe wettelijke kaders in werking getreden, waaronder de Omgevingswet en de Wet versterking participatie op decentraal niveau. Op basis van deze ontwikkelingen is een concept Participatiebeleid 2027-2031 opgesteld. Ook is er een nieuwe verordening opgesteld, de Verordening burgerinitiatief, inwoners- en overheidsparticipatie. Daarbij zijn ervaringen uit de praktijk - zowel in onze als andere gemeenten -, aanbevelingen uit de evaluatie, nieuwe wetgeving en de VNG-modelverordening betrokken.

Met deze consultatie wordt de gemeenteraad vroegtijdig betrokken bij de belangrijkste keuzes in beide documenten, zodat de overwegingen van de raad kunnen worden meegenomen bij het opstellen van de definitieve voorstellen.

2. Beoogd effect

De raad vragen om richtinggevende input op het concept Participatiebeleid 2027-2031 en de concept Verordening burgerinitiatief, inwoners- en overheidsparticipatie. Het college gebruikt de opbrengsten van de consultatie bij het opstellen van de definitieve stukken die in december aan de raad ter vaststelling worden aangeboden.

3. Argumenten

1. Het concept Participatiebeleid geeft uitvoering aan de aanbevelingen uit de evaluatie van het participatiebeleid 2022-2025.
2. De nieuwe verordening geeft uitvoering aan de Wet versterking participatie op decentraal niveau.
3. Vroegtijdige consultatie biedt de raad ruimte om richting te geven aan de belangrijkste beleidskeuzes voordat de definitieve voorstellen worden opgesteld en geeft uitvoering aan de wens van de raad om eerder in het beleidsvormingsproces betrokken te worden.

4. Kanttekeningen

1. De consultatie is gericht op hoofdlijnen en beleidskeuzes en niet op de uitwerking van afzonderlijke artikelen of tekstvoorstellen.
2. De opgehaalde aandachtspunten kunnen onderling verschillen of strijdig zijn.
3. Het college blijft verantwoordelijk voor het opstellen van het uiteindelijke voorstel en de afweging tussen uitvoerbaarheid, wetgeving, capaciteit en bestuurlijke wensen.

5. Financiën

De actualisatie van het Participatiebeleid en het opstellen van de verordening vindt plaats binnen de bestaande budgetten voor participatie. Voor de uitvoering van het onderdeel inwonersinitiatieven zijn aanvullende middelen benodigd. Voor de eerste twee jaar is hiervoor subsidie toegekend door de provincie Gelderland. Eventuele structurele financiële gevolgen worden, indien nodig, in een later stadium aan de raad voorgelegd.

6. Participatie en communicatie

De consultatie van de gemeenteraad vormt onderdeel van het herijkingsproces rondom de actualisatie van het Participatiebeleid en de Verordening burgerinitiatief, inwoners- en overheidsparticipatie.

In 2024 heeft een inwonerspeiling plaatsgevonden. De resultaten van dat onderzoek hebben geleid tot verschillende verbeteringen, zoals duidelijkere informatie over participatiemogelijkheden, de pilot met een initiatievenmakelaar en de inzet van een online participatietool. Op dit moment loopt een nieuwe peiling, de rapportage wordt in oktober verwacht en betrokken bij de definitieve voorstellen die ter vaststelling aan de raad worden aangeboden in december.

7. Vervolgstep

De opbrengst van deze consultatie wordt betrokken bij het opstellen van de definitieve versies van het Participatiebeleid 2027-2031 en de Verordening burgerinitiatief, inwoners- en overheidsparticipatie. Bij de behandeling van de definitieve stukken naar verwachting in december 2026 wordt inzichtelijk gemaakt welke aandachtspunten zijn ingebracht en hoe deze zijn verwerkt.

Burgemeester en wethouders van Barneveld,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:

Concept Participatiebeleid 2027-2031

Concept Verordening

Belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het Participatiebeleid 2022

Ter informatie:

[Model Participatieverordening 2024 | VNG](#)

[Participatiebeleid 2022 gemeente Barneveld](#)

[Eindevaluatie Participatiebeleid 2022-2025](#)

[Raadsmemo Evaluatie besluit aanwijzing gedelegeerde bevoegdheden, alsmede advies- en participatieverplichting Omgevingswet gemeente Barneveld](#)

[Raadsmemo Pilot inwonersinitiatieven en vervolg](#)

[Raadsmemo Rol van de raad bij participatie](#)

Bijlage: Belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het Participatiebeleid 2022

Deze bijlage beschrijft de belangrijkste verschillen tussen het Participatiebeleid 2022-2025 en het voorgestelde Participatiebeleid 2027-2031. Daarnaast wordt inzichtelijk gemaakt hoe de aanbevelingen uit de eindevaluatie van het participatiebeleid zijn verwerkt.

Wat is behouden gebleven?

De gemeente Barneveld bouwt met dit participatiebeleid voort op het participatiebeleid uit 2022. De volgende onderdelen zijn behouden:

- de drie participatiesporen;
- het uitgangspunt *zelf-samen-gemeente*;
- de participatieniveaus meedenken, meewerken en meebepalen;
- de rollen van gemeenteraad, college, initiatiefnemers en deelnemers;
- opgavegericht en gebiedsgericht werken;
- de Barneveldse gesprekswaarden.

Wat is gewijzigd?

Uit de evaluaties van het participatiebeleid 2022-2025 blijkt dat participatie meerwaarde heeft, maar ook dat verdere ontwikkeling nodig is. Daarom is het beleid op een aantal onderdelen aangepast.

Onderwerp	Participatiebeleid 2022	Participatiebeleid 2027-2031
Bepalen participatieniveau	Participatiemeter	Afwegingskader met ruimte voor maatwerk
Participatie en projectomvang	Beperkte aandacht voor proportionaliteit	Meer aandacht voor impact, complexiteit, uitvoeringsruimte en omvang van projecten
Inwonersinitiatieven	Beperkte uitwerking	Uitgebreid hoofdstuk over inwonersinitiatieven en het uitdaagrecht
Rol van de gemeenteraad	Beperkter uitgewerkt	Duidelijkere beschrijving van kaderstellende, controlerende, beslissende en verbindende rol
Beleid en uitvoering	Uitwerking grotendeels opgenomen in beleid	Duidelijk onderscheid tussen beleid, verordening, uitvoeringsdocument en ontwikkelagenda
Monitoring en evaluatie	Halfjaarlijkse evaluaties tijdens implementatie	Jaarlijkse verantwoording en evaluatie per bestuursperiode
Doorontwikkeling	Participatieleidraad in beleid	Uitvoeringsdocument en ontwikkelagenda participatie als instrument voor verdere ontwikkeling
Wetgeving	Gebaseerd op situatie in 2022	Geactualiseerd op basis van Omgevingswet en Wet versterking participatie op decentraal niveau

Verwerking van de aanbevelingen uit de evaluatie

Aanbeveling uit de evaluatie	Verwerking in nieuw beleid
Stel het proces om de participatietrede te bepalen iets bij en voorkom overvragen.	De participatiemeter vervalt. Er wordt gewerkt met een afwegingskader waarbij expliciet aandacht is voor uitvoeringsruimte, impact, complexiteit, proportionaliteit en maatschappelijke meerwaarde. Participatie wordt bewuster ingezet en overvragen van inwoners wordt voorkomen.
Borging in de organisatie vergt meer tijd, houd een participatiestrategie aan	Participatie wordt onderdeel van een continue ontwikkelcyclus. Er wordt gewerkt met een ontwikkelagenda

boord en investeer in verdere ontwikkeling (leren en evalueren).	participatie, jaarlijkse verantwoording in begroting en jaarrekening en een evaluatie per bestuursperiode.
Verwerk inwonersinitiatieven beter in de organisatie en processen (op basis van de resultaten van de pilot).	Er is een afzonderlijk hoofdstuk opgenomen over inwonersinitiatieven en het uitdaagrecht. De ervaringen uit de pilot inwonersinitiatieven zijn verwerkt. Ook wordt de verdere ondersteuning uitgewerkt in het uitvoeringsdocument participatie.
Blijf doorontwikkelen in hulpmiddelen, formats en een mix van participatievormen.	Praktische hulpmiddelen worden ondergebracht in een uitvoeringsdocument participatie. Hierdoor kunnen formats, handreikingen, digitale participatie en andere participatievormen eenvoudiger worden doorontwikkeld.
Pas het Participatiebeleid aan op basis van ervaringen en nieuwe wetgeving.	Het beleid is aangepast aan de Omgevingswet en de Wet versterking participatie op decentraal niveau. Daarnaast zijn de lessen uit de evaluaties verwerkt en zijn rollen, verantwoordelijkheden en procedures verduidelijkt.

Samenvatting

Het participatiebeleid 2027-2031 bouwt voort op het beleid uit 2022, maar legt meer nadruk op:

- maatwerk in plaats van een vaste participatiemeter;
- duidelijke verwachtingen en terugkoppeling;
- proportionele inzet van participatie;
- betere ondersteuning van inwonersinitiatieven;
- een heldere rolverdeling tussen gemeenteraad, college en samenleving;
- een duidelijk onderscheid tussen beleid, verordening, uitvoering en doorontwikkeling;
- een realistische cyclus van monitoren, verantwoorden en evalueren;
- actualisatie op basis van nieuwe wetgeving.

Hierdoor sluit het nieuwe participatiebeleid beter aan bij de praktijkervaringen van de afgelopen jaren, de aanbevelingen uit de evaluatie en de wettelijke ontwikkelingen.